

Vlaamse in- en uitvoer van goederen en diensten volgens het ESR95

Kim Creminger
Thierry Vergeynst

Foto: Image 100

Samenvatting

Recent verscheen een nieuwe statistiek over de regionale buitenlandse handel waarbij nu ook de diensten in kaart gebracht worden.

De totale uitvoer van goederen en diensten kwam in 2011 op 216,4 miljard euro. Diensten maakten daarvan 19% uit. Het belang van diensten neemt met de tijd toe. De totale invoer bedroeg in 2011 206,1 miljard euro wat betekent dat het handelssaldo positief afklokte op 10,4 miljard euro. De dienstensector is minder conjunctuurgevoelig dan de industrie. Aan de uitvoerkant van goederen is de chemische nijverheid de grootste bedrijfstak, de sector van vervoer en opslag is de belangrijkste leverancier bij de uitvoer van diensten. Aan de invoerkant van goederen neemt de handel 47% voor zijn rekening. De invoer van diensten komt voor 23% van de consumptieve bestedingen voor reisverkeer.

Inleiding

Handel met andere landen heeft een grote invloed op de kleine, open Vlaamse economie. Het is dan ook van belang over goede statistieken te beschikken over de omvang, de evolutie en de betekenis van uit- en invoer voor het Vlaamse Gewest. De Nationale Bank van België (NBB) heeft samen met de statistiekdiensten van de regionale overheden, waaronder de Studiedienst van de Vlaamse Regering, een vernieuwing doorgevoerd in de statistiek van de regionale buitenlandse handel. Naast een aantal methodologische wijzigingen, zijn er nu ook data beschikbaar voor de handel in diensten (voorheen enkel goederen), is er een uitsplitsing naar bedrijfstak en zijn er data beschikbaar tot op het niveau van provincies en arrondissementen.

1. Nieuwe elementen

Sedert 2002 bestaan er gedetailleerde statistieken over de regionale buitenlandse handel van goederen naar partnerland en volgens product bij de Nationale Bank van België (NBB). Deze zijn vrij gedetailleerd: handel naar/van elk land van de wereld, een indeling naar productgroepen volgens de gecombineerde goederenomenclatuur van Eurostat (GS/GN), volgens de classificatie in grote economische categorieën (GGEC) en andere classificaties. Deze statistieken zijn dienstig voor analyses van het conjunctuurverloop, waarbij uit- en invoer van wezenlijk belang zijn. Ook studies over onze competitiviteit maken dankbaar gebruik van deze bron. Daarbij kunnen vragen beantwoord worden over het belang van opkomende economieën in onze exportstructuur en de aanwezigheid van hoogtechnologische producten in de uitvoer. Verder in de tekst zal deze bron aangeduid worden als de traditionele statistiek van de buitenlandse handel. Deze statistieken blijven bestaan.

Voortaan zijn er ook statistieken beschikbaar die de Vlaamse buitenlandse handel beter kaderen in het economisch weefsel. Wat is er nu nieuw?

- Data over de regionale dienstenhandel. Dat is van belang voor een economie die zich steeds meer tertiariseert. De internationale handel van diensten bestaat voornamelijk uit commerciële diensten zoals zakelijke en technische diensten, diensten tussen filiaalbedrijven en driehoekshandel¹. In tweede instantie komen vervoer, reisverkeer en financiële diensten aan bod. Minder belangrijke posten zijn communicatiediensten, constructie, verzekeringen, informatica en berichtgeving, royalties en licenties, persoonlijke, culturele en ontspannings-diensten².
- De indeling naar bedrijfstak, met name de industrie- of dienstentak die het goed of de dienst uit- of invoert. In de traditionele handelsstatistieken wordt niet de bedrijfstak, maar het product of dienstenactiviteit gebruikt. Door de classificatie naar bedrijfstak is het mogelijk de data over de buitenlandse handel te plaatsen naast andere aggregaten van de nationale rekeningen zoals de bruto toegevoegde waarde, de investeringen of de werkgelegenheid.
- De buitenlandse handel op een subregionaal niveau, met name de provincies en de arrondissementen. Deze informatie kan van belang zijn voor subregionale beleidsplannen. Er zij vermeld dat bedrijfstakinformatie in minder detail voorhanden is voor lagere gebiedsindelingen.

Kaderstuk: de traditionele versus ESR statistiek van de in- en uitvoer.

De gegevens van uit- en invoer van goederen volgens het ESR verschilt op een aantal punten van de traditionele statistiek (dat geldt uiteraard niet voor de diensten, omdat dit een heel nieuwe statistiek is).

- Conform de principes van de regionale rekeningen wordt de in- en uitvoer volgens het ESR toegekend aan het arrondissement waar de individuele aangever gevestigd is. Bij de traditionele statistiek wordt de uitvoer van een goed toegekend aan het gewest waar de laatste toegevoegde waarde plaatsvindt, en omgekeerd, bij invoer komt een goed op conto van dit gewest waar de eerste toegevoegde waarde wordt gecreëerd.
- In de regionale rekeningen wordt de uit- en invoer toegekend aan het gewest waar de uit-/invoerder vestigingen heeft. Als dat in meerdere arrondissementen zo het geval is, dan zal de waarde van het uitgevoerde/ingevoerde goed of dienst verdeeld worden volgens de spreiding van de bezoldigde tewerkstelling over die arrondissementen. Dit is analoog aan de methode die in de regionale rekeningen wordt gebruikt om de bruto toegevoegde waarde subregionaal te verdelen. Bij de traditionele statistiek is de locatie van toegevoegde waarde bepalend (zie hiervoor).
- Transit van goederen maakt geen deel uit van de ESR statistiek. Het gedeelte dat niet in transit gaat, wordt bij invoer aan de eigenaar-koper toegewezen volgens informatie uit de Structuurenquête Ondernemingen van de Algemene Directie Statistiek (ADS). Bij uitvoer komt het op naam van een belangrijke distributeur. Vooral de transit van aardgas is belangrijk. In de traditionele statistiek worden alle grensoverschrijdende bewegingen in rekening gebracht, op die locatie waar de gasmeters staan (het merendeel bevindt zich in het Vlaamse Gewest).
- Bij de ESR statistiek is er steeds een arbitrage om de data over uit- en invoer, samen met de gegevens over consumptieve bestedingen en investeringen te aggregeren tot het bbp volgens de bestedingsbenadering. Het bbp wordt immers ook berekend volgens de productiebenadering (som van alle bruto toegevoegde waarden van de economische agenten) en volgens de inkomensbenadering (som van lonen, wedden, kapitaalinkomsten). Deze drie benaderingswijzen moeten tot eenzelfde resultaat leiden. In de praktijk worden de oorspronkelijk berekende data van de buitenlandse handel dan heel lichtjes aangepast ('gearbitreerd').

¹ Driehoekshandel is de aankoop van een goed van een niet-ingezetene door een ingezetene, gevolgd door de wederverkoop aan een andere niet-ingezetene.

² Het detail van deze posten wordt enkel op nationaal niveau gepubliceerd.

De nieuwe ESR statistiek van de uit- en invoer van goederen en diensten kan gebruikt worden voor structuuranalyses van de Vlaamse economie. Het handelssaldo, de betekenis van de handel voor het bruto binnenlands product (bbp) of bedrijfstakanalyses kunnen op basis van deze nieuwe statistieken bestudeerd worden.

De nieuwe ESR statistiek is beschikbaar voor de periode 1995-2011. Bij een volgende update zal de statistiek aangepast worden aan het nieuwe ESR 2010 rekenstelsel, dat eind dit jaar de officiële standaard wordt voor de nationale en regionale rekeningen. Er is evenwel een uitzondering voor 2006 en 2007. Voor deze jaren zijn geen data over de regionale buitenlandse dienstenhandel voorhanden omdat de methode voor het inwinnen van de basisgegevens toen wijzigde en er geen kwalitatieve gegevens voorhanden zijn om een regionale onderverdeling te maken. Bijgevolg is er ook geen statistiek voor het totaal van goederen en diensten voor deze jaren.

2. Globale evolutie

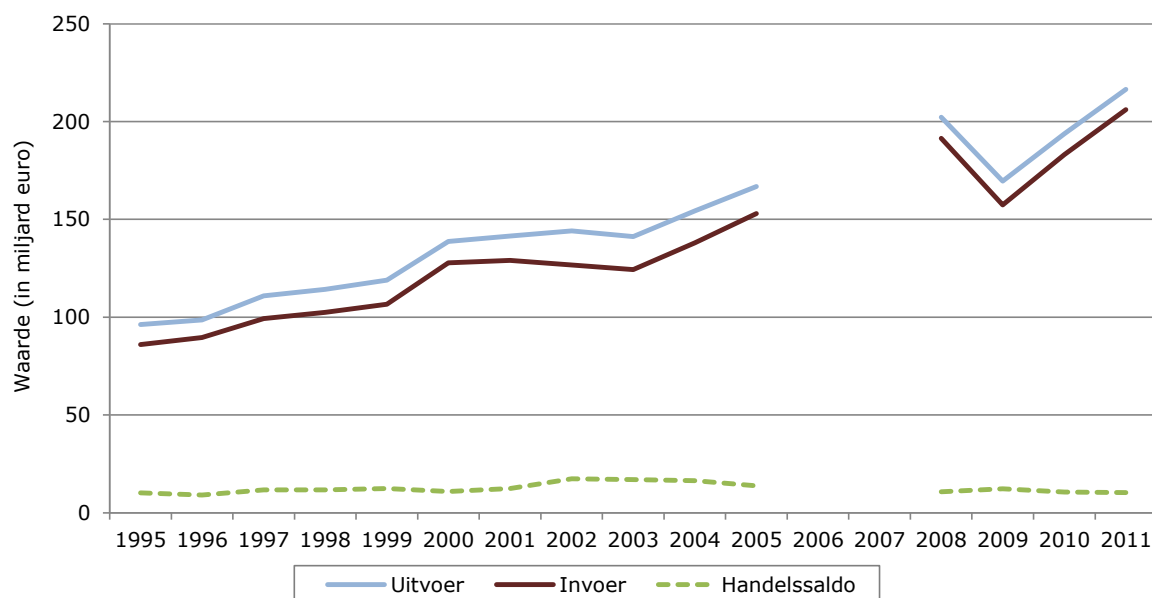
De totale uitvoer van goederen en diensten leverde in 2011 216,4 miljard euro op (figuur 1). Dit bestond uit 175,0 miljard euro goederen en 41,4 miljard euro diensten of een verhouding van 81/19 (figuur 2). Doorheen de tijd wonnen de diensten aan belang. In 1995-2000 stonden zij immers in voor circa 15% van de totale uitvoer, en 16% in 2001-2005.

In de jaren 2010 en 2011 herstelde de economie van de recessie in 2009. Dat blijkt ook uit de groeicijfers van de uitvoer van goederen en diensten samen: in 2009 was er een krimp met 16,1%, gevolgd door groeicijfers van 14,3% en 11,7% in 2010 en 2011. Opvallend is dat de dienstenexport minder terugliep in het recessiejaar 2009 (-2,3%), vergeleken met de goederencomponent (-19,3%). Omgekeerd herstelde de goederenuitvoer dan weer sterker in de twee daaropvolgende jaren. Dat illustreert de minder grote conjunctuurgevoeligheid van de diensteneconomie.

Aan de invoerzijde waren goederen en diensten in 2011 goed voor een bedrag van 206,1 miljard euro (figuur 1). Ook hier is het goederengedeelte dominant (82,3%, figuur 2). De evolutie van de import tijdens de laatste jaren was analoog aan de uitvoer: een inzinking in het crisisjaar 2009 met een herstel in de twee jaren daarna. Ook hier liep de import van diensten minder sterk terug in 2009 dan die van goederen.

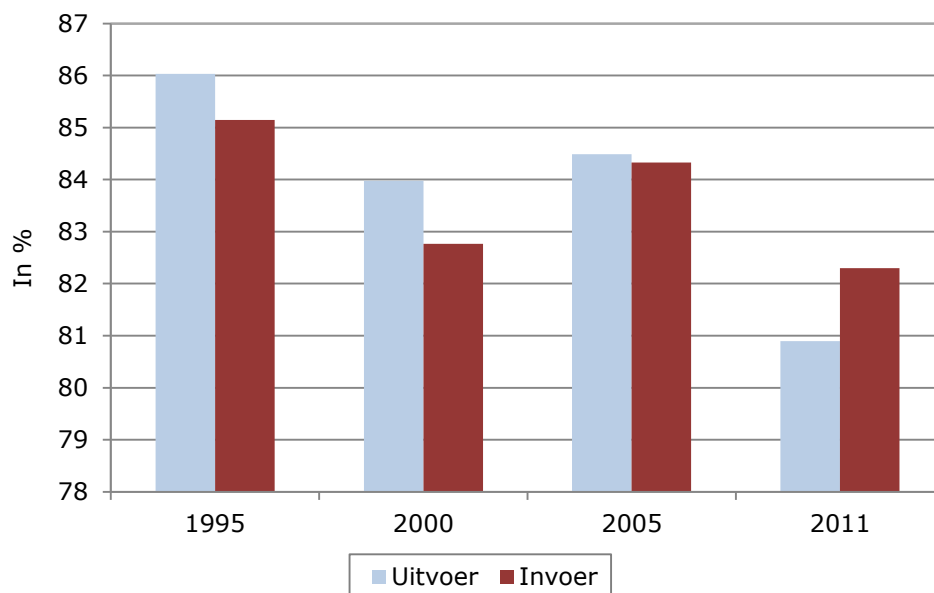
Het handelssaldo van goederen en diensten bedroeg 10,4 miljard euro in 2011 (figuur 1). Dat is ongeveer even hoog als in de jaren 1995-2000. Tussen 2000 en 2005 was het nog hoger (piek van 17,4 miljard euro in 2002). De bijdrage van goederen en diensten is nogal divers over de tijd. Van 2008 tot 2011 waren de diensten verantwoordelijk voor bijna de helft van het totale handelssaldo (47,0% in 2011). Maar tussen 1995 en 2005 was de bijdrage van de diensten veel minder, tot zelfs marginaal. Net dan was het handelssaldo van goederen in absolute termen veel belangrijker (17,3 miljard in 2002). De terugloop van het saldo voor de goederenbalans heeft veel te maken met de duurdere import van petroleumproducten de laatste jaren. Belangrijk is dat het Vlaamse Gewest steeds een positief totaal handelssaldo kon neerleggen over de periode 1995-2011. De laatste jaren kon het zwakker wordend goederensaldo gecompenseerd worden door een belangrijk wordend dienstensaldo.

Figuur 1. Uitvoer, invoer en handelssaldo van goederen en diensten, Vlaams Gewest, 1995-2011 (in miljard euro)^a

^a De gegevens voor 2006 en 2007 ontbreken.
Bron: NBB in samenwerking met de gewesten.

Figuur 2. Aandeel van de goederen in de buitenlandse handel, Vlaams Gewest, 1995, 2000, 2005 en 2011 (in %)

Bron: NBB in samenwerking met de gewesten.

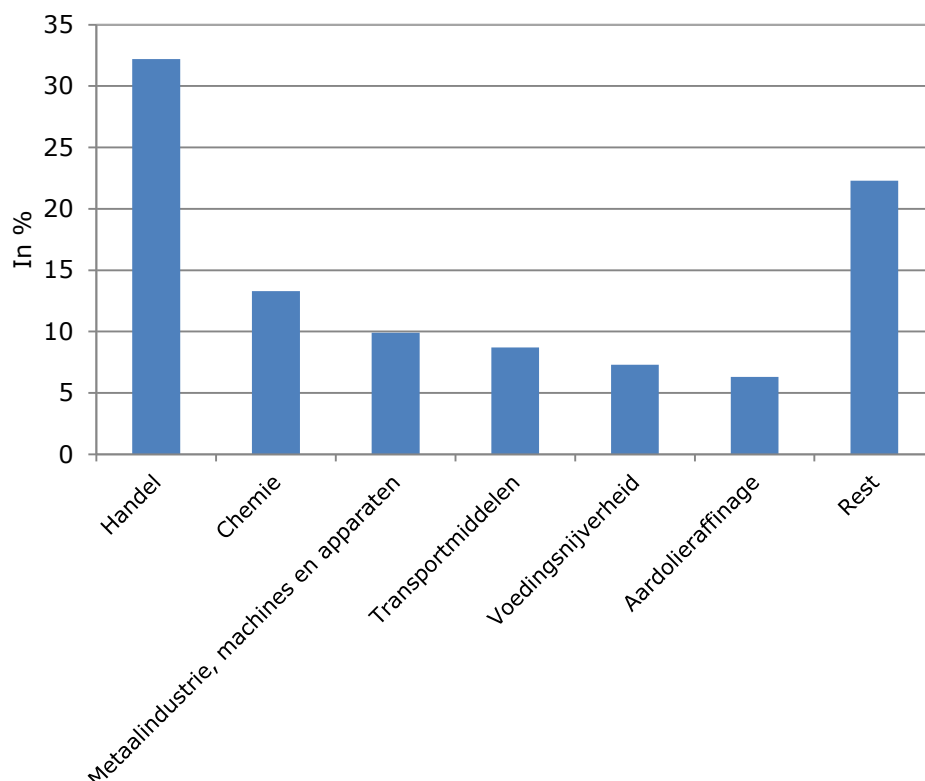
3. Uit- en invoer naar bedrijfstak

Met deze nieuwe statistiek is ook de in- en uitvoer naar bedrijfstak voor het eerst gekend. Er zijn duidelijk verschillen naar gelang het om goederen of diensten gaat.

Goederenuitvoer

Aan de uitvoerkant is de industrie in 2011 verantwoordelijk voor 61,7% van de goederenuitvoer (figuur 3a). Het gaat voornamelijk om de chemische nijverheid (13,3%). In tweede instantie zijn de metaalindustrie, machines en apparaten, de transportmiddelen (auto's), de voedingsnijverheid en de aardolieraffinage van belang. Al deze bedrijfstakken hebben een aandeel van 5 à 10%. Opvallend is het zeer geringe aandeel van de bouwnijverheid (0,2%). De goederenuitvoer van de tertiaire sector komt vrijwel volledig op naam van de handel³ (32,2%). De uitvoer van goederen verloopt daarmee vrij geconcentreerd via een aantal dominante bedrijfstakken. In vergelijking met 1995, het startmoment van de reeks, verloor de industrie circa 10 procentpunt aandeel. Dit komt vooral doordat de uitvoer van transportmiddelen relatief aan belang verloor. In mindere mate is dat ook zo voor textiel en confectie. Een uitzondering is de aardolieraffinage, die zijn aandeel meer dan verdrievoudigde tussen 1995 en 2011. Het complement van het afzwakkend belang van de industrie is een groter gewicht van de handel in de goederenuitvoer tussen 1995 en 2011.

Figuur 3a. Spreiding van de goederenuitvoer naar belangrijkste bedrijfstak, Vlaams Gewest, 2011 (in %)

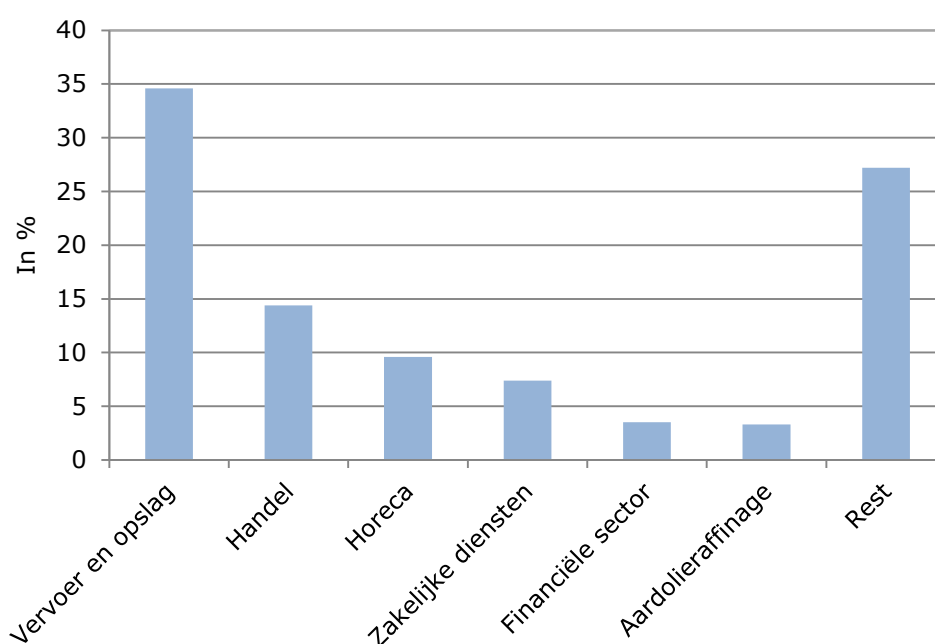
Bron: NBB in samenwerking met de gewesten.

³ De handelssector kan zowel goederen als diensten in- en uitvoeren, en komt dus voor in zowel figuur 3a, 3b, 3c als 3d.

Dienstenuitvoer

De dienstenuitvoer is vooral een zaak van de tertiaire sector. De sector van het vervoer en de opslag is de belangrijkste (34,6% in 2011, figuur 3b), gevolgd door de handel (14,4%). De horeca haalt net geen 10%. De zakelijke diensten (juridische dienstverlening, accountancy, technische en andere adviesbureaus) zijn de vierde belangrijkste tertiaire bedrijfstak met 7,4% in 2011. De industrie heeft een aandeel van 15,5% in de dienstenexport. Het gaat vooral over de aardolieraffinage, de chemische en de farmaceutische nijverheid, hoewel elk op zich een aandeel vertegenwoordigen van minder dan 5%. Vermeldenswaard is dat de industrie zijn aandeel met goed 5 procentpunt wist te vergroten tussen 1995 en 2011.

Figuur 3b. Spreiding van de dienstenuitvoer naar belangrijkste bedrijfstak, Vlaams Gewest, 2011 (in %)

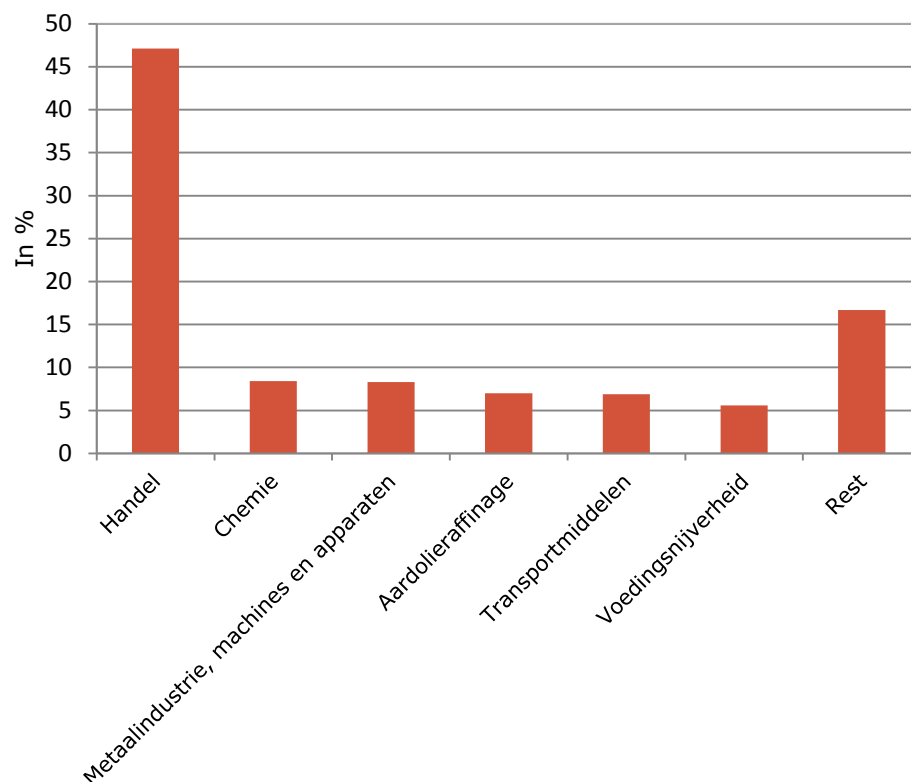

Bron: NBB in samenwerking met de gewesten.

Goedereninvoer

De invoer van goederen komt anno 2011 voor 47,1% op naam van de handel (figuur 3c). Net als bij de uitvoer is ook hier deze tak sterk dominant. De hele tertiaire sector is immers goed voor iets meer dan de helft van de dienstenuitvoer. De industrie staat in voor 46,0%, met als belangrijkste bedrijfstakken de chemie, de metaalindustrie, machines en apparaten, de aardolieraffinage, de transportmiddelen en de voedingsnijverheid. Tussen 1995 en 2011 zien we dat de industrie aan belang verliest (bijna 8 procentpunt).

Figuur 3c. Spreiding van de goedereninvoer naar belangrijkste bedrijfstak, Vlaams Gewest, 2011 (in %)

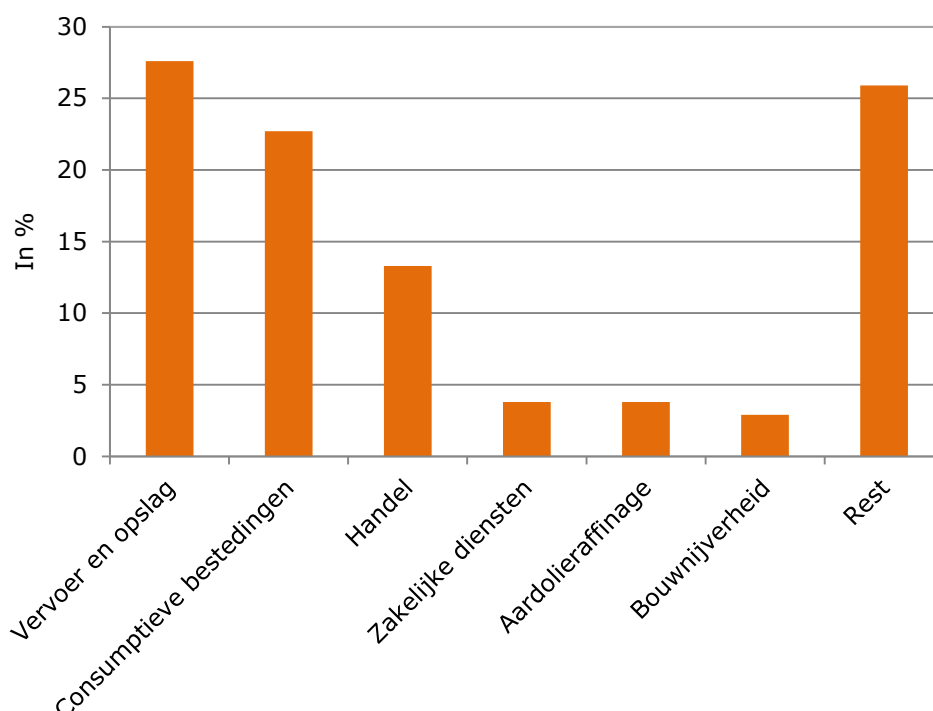

Bron: NBB in samenwerking met de gewesten.

Diensteninvoer

De invoer van diensten gaat voor 22,7% naar consumptieve bestedingen door het reisverkeer (figuur 3d). Voor de rest vertoont de diensteninvoer qua structuur veel gelijkenis met de uitvoer. De diensteninvoer is verder vooral een zaak van het vervoer en de opslag (27,6%) en de handel (13,3%). De industrie komt veel minder in de kijker (18,3%), met vooral dezelfde drie takken als aan de uitvoerkant (aardolieraffinage, chemie en farmacie).

Figuur 3d. Spreiding van de diensteninvoer naar belangrijkste bedrijfstak, Vlaams Gewest, 2011 (in %)

Bron: NBB in samenwerking met de gewesten.

Slotbeschouwingen

De nieuwe statistiek van de regionale buitenlandse handel biedt inzicht in het belang van diensten en is van belang om de competitiviteit van de Vlaamse diensteneconomie te meten. De sectorale opsplitsing van de uitvoer en invoer van goederen en diensten geeft inzicht in het relatieve belang van onze sectoren in internationaal perspectief.

Bibliografie

Nationale Bank van België (2014). *Regionale rekeningen. Regionale verdeling van de Belgische in- en uitvoer van goederen en diensten 1995-2011*. Brussel. Geraadpleegd via <http://www.nbb.be/doc/DQ/N/DQ3/HISTO/NNG9511.PDF>

Nationale Bank van België (2014). *Regionale verdeling van de Belgische in- en uitvoer van goederen en diensten*. Geraadpleegd via <http://www.nbb.be/belgostat/DataAccesLinker?Lang=N&Code=regrek3>